

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความพิการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 โดยรวมไว้ในโครงการสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการ จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2544 รวมจำนวน 10 ครั้ง

ปัจจุบันความต้องการใช้ข้อมูลความพิการมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ จึงได้พิจารณาแยกข้อมูลความพิการออกจากโครงการสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการ และได้จัดทำโครงการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2545 และการสำรวจครั้งนี้เป็นครั้งที่ 2 โดยมีแผนการสำรวจทุก 5 ปี

การสำรวจครั้งนี้ ได้มีการเปลี่ยนชื่อการสำรวจ เป็น การสำรวจความพิการ (สคพ.) เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนคำนิยามของความพิการตามแนวคิดของบัญชีส ากลเพื่อการจำแนกการทำงาน ความพิการ และสุขภาพ (International Classification of Functioning, Disability and Health : ICF) ขององค์การอนามัยโลก เพื่อให้มีข้อมูลเป็นมาตรฐานสากลที่สามารถเปรียบเทียบกันระหว่างประเทศได้ ซึ่งเป็นไปตามความต้องการใช้ข้อมูลความพิการของหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการวางแผนให้ความช่วยเหลือ และจัดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้พิการ นอกจากนี้ยังได้ปรับเปลี่ยนระเบียบวิธีการสำรวจ เพื่อให้ได้ข้อมูลความพิการที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล

1.2 วัตถุประสงค์

การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550 (สคพ.50) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ

1) ประชากรที่พิการ ได้แก่ ประชากรที่มีลักษณะดังนี้

- ประชากรที่มีความลำบากหรือปัญหาสุขภาพในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป และ/หรือ

- ประชากรที่มีความบกพร่องลักษณะต่าง ๆ และ/หรือ

- ประชากรที่มีความลำบากในการดูแลตนเอง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความลำบากหรือปัญหาสุขภาพฯ หรือความบกพร่อง

2) ผู้ดูแลของประชากรที่มีความลำบากในการดูแลตนเอง

3) การใช้เครื่องช่วยและการได้รับสวัสดิการจากรัฐ ของประชากรที่มีความพิการ

1.3 ขอบข่ายและกลุ่มรวม

ครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มรวมของการสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550 ได้แก่ ครัวเรือนส่วนบุคคลทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลทั่วประเทศ

โดยไม่รวมครัวเรือนชาวต่างประเทศที่ทำงานในสถานทูตหรือองค์การระหว่างประเทศที่มีเอกสิทธิ์ทางการทูต ครัวเรือนพิเศษ และครัวเรือนสถาบัน

1.4 เวลาอ้างอิง

1) ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป

หมายถึง ระยะเวลานับจากเดือนที่ย้อนหลังไปตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปก่อนเดือนสัมภาษณ์ เช่น เดือนที่สัมภาษณ์ คือ มกราคม 2550 “ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป” คือ ก่อนเดือน สิงหาคม 2550

2) ระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์

หมายถึง ระยะเวลานับจากเดือนก่อนเดือนสัมภาษณ์ย้อนหลังไป 12 เดือน เช่น เดือนที่สัมภาษณ์ คือ มกราคม 2550 “ในรอบ 12 เดือนที่แล้ว” คือ มกราคม – ธันวาคม 2549

1.5 รายการข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

- 1) ลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน
- 2) การศึกษา
- 3) การทำงานระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์
- 4) ความลำบากหรือปัญหาสุขภาพ
- 5) ความลำบากในการดูแลตนเองและผู้ดูแล
- 6) ความลำบากหรือข้อจำกัดในการทำกิจกรรมในครัวเรือนและชุมชน
- 7) ลักษณะความบกพร่อง
- 8) การใช้เครื่องช่วยและสวัสดิการ
- 9) ลักษณะของที่อยู่อาศัย

1.6 คำจำกัดความ

1) ความพิการ (Disability)

ความพิการมีความหมายได้หลายมิติ อาจมองว่าพิการจาก 1) ลักษณะภายนอก หรือ 2) ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือ 3) ไม่สามารถเข้าร่วมในสังคมได้ ตัวอย่างเช่น คนที่ถูกตัดขาได้เท้า เมื่อมองจากภายนอกคือพิการขาขาด เมื่อมองที่ความสามารถจะกล่าวว่าพิการเดินลำบาก และ

เมื่อมองที่ความสามารถในการเข้าร่วมสังคม อาจกล่าวว่าคนนี้มีคามพิการไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้ ดังนั้นแนวทางของ International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) จึงกล่าวว่า ความพิการมีความหมายครอบคลุมความบกพร่อง (Impairments) ข้อจำกัดในการทำกิจกรรม (Activity limitations) และข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม (Participation restrictions) มีดังนี้

● ความบกพร่อง (Impairment)

หมายถึง การสูญเสียหรือความผิดปกติของโครงสร้างของร่างกาย หรือการใช้งานของร่างกาย (รวมถึงการทำงานด้านจิตใจ) ที่สังเกตหรือเห็นได้ชัด ดังนั้น ความบกพร่อง จะพิจารณาที่ “อวัยวะ” หรือ “ระบบการทำงาน” ของส่วนต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น ตาบอด หูหนวก เป็นไข้ อัมพาต ออทิสติก เป็นต้น

● ข้อจำกัดในการทำกิจกรรม (Activity limitation)

หมายถึง ความยากลำบากในการกระทำการกิจกรรมของแต่ละบุคคลเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลทั่วไปที่ไม่มีปัญหาทางสุขภาพจะพึงทำได้ อาจมีความยากลำบากได้ตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงระดับมาก ดังนั้น ข้อจำกัดในการทำกิจกรรมจะพิจารณาที่ “ความสามารถ” ของบุคคลโดยรวมว่าสามารถทำกิจกรรมหนึ่ง ๆ จนเสร็จสิ้นได้หรือไม่ ถ้าได้จะต้องทำด้วยความลำบากหรือไม่ โดยไม่สนใจว่าบุคคลนั้นมีความบกพร่องอะไรบ้าง

● ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม (Participation restriction)

หมายถึง ปัญหาที่บุคคลประสบเมื่ออยู่ในสถานการณ์หนึ่งของชีวิต โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่บุคคลนั้นทำได้กับสิ่งที่คาดหวังว่าบุคคลที่ไม่มีคามพิการสามารถทำได้ในสังคมหรือวัฒนธรรมเดียวกัน เช่น การประกอบอาชีพ การเดินทาง

การดูแลบุตร การทำงานบ้าน และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เป็นต้น

ในการสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550 นี้ พิจารณาความพิการเฉพาะความบกพร่องและข้อจำกัดในการทำกิจกรรมเท่านั้น

2) ความลำบากหรือปัญหาสุขภาพที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป

หมายถึง ความลำบากอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากสุขภาพหรือปัญหาสุขภาพที่เป็นแล้วไม่หาย แม้ว่าอาการทุเลาลงแต่จะกลับมาเป็นอีก อาจเป็น ๆ หาย ๆ ต่อเนื่องเป็นระยะเวลามาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป

3) เครื่องช่วย

หมายถึง อุปกรณ์ อวัยวะเทียมหรือเครื่องช่วยคนพิการ รวมทั้งอุปกรณ์ที่ทำขึ้นเองเพื่อช่วยเพิ่มความสามารถให้ทำงาน ทำกิจกรรมทั่วไป และกิจกรรมสำคัญของชีวิตได้ หรือเพื่ออำนวยความสะดวก หรือบรรเทาความลำบากหรือปัญหาในเรื่องดังกล่าว

ยกเว้น แว่นตาและคอนแทกซ์เลนส์สำหรับสายตาสั้น ยาว และเอียง ที่สามารถซื้อได้ตามร้านตัดแว่นทั่วไป

4) ยา

หมายถึง ยาที่ใช้รักษา ควบคุมหรือบรรเทาความลำบากหรือปัญหาในเรื่องนั้น ๆ

1.7 คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับประชากรที่พิการ

การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550 ครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประชากรที่พิการตามคำนิยามใหม่ ซึ่งเป็นประชากรที่มีลักษณะดังต่อไปนี้อย่างน้อย 1 ลักษณะ ได้แก่

1) ความลำบากหรือปัญหาสุขภาพที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ 16 ประเภท ได้แก่ ความลำบากหรือปัญหาในการมองเห็น การได้ยิน การพูดจาสื่อสาร การเข้าใจคำพูด การเรียนรู้ การจดจำ การใช้มือ/นิ้วหยิบจับสิ่งของการยกแขน การลุกจากการนอนเป็นท่าหนึ่ง การนั่งยอง ๆ การเดินทางราบระยะทาง 50 เมตร การเดินขึ้นบันได 1 ชั้น การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง ความเจ็บปวดตามร่างกาย การหายใจ และการมีอากาการลมชัก ชักเกร็งหรือลมบ้าหมู ผู้ที่มีความลำบากหรือปัญหาสุขภาพในที่นี้หมายถึงผู้ที่ใช้เครื่องช่วยหรือใช้ยาเป็นประจำต่อเนื่องในการรักษา ควบคุม หรือบรรเทาอาการดังกล่าวข้างต้นด้วย

2) ความลำบากในการดูแลตนเองหรือลำบากในการทำกิจวัตรส่วนตัว มีจำนวน 5 ประเภท ได้แก่ การกินอาหาร การอาบน้ำ การล้างหน้า แปรงฟัน การแต่งตัว และการขับถ่ายรวมทั้งการทำความสะอาดหลังการขับถ่าย

3) ลักษณะความบกพร่อง มีจำนวน 31 ลักษณะ เช่น ตาบอด หูหนวก เป็นใบ้ แขนขาขาด อัมพาต ออทิสติก และปัญญาอ่อน เป็นต้น

โดยได้ทำการสำรวจประชากรที่มีความพิการเนื่องจากมีความลำบากหรือปัญหาสุขภาพที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป หรือมีความลำบากในการดูแลตนเอง เฉพาะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป เพราะคนกลุ่มนี้สามารถทราบหรือผู้อื่นสังเกตเห็นได้ถึงความลำบากหรือปัญหาสุขภาพในเรื่องที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนลักษณะความบกพร่องของประชากรนั้น ทำการสำรวจประชากรทุกกลุ่มอายุ (แรกเกิดเป็นต้นไป)